МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерства образования и науки Республики Башкортостан

Администрация городского округа город
Нефтекамск Республики Башкортостан

Муниципальное общеобразовательное автономное учреждение
средняя общеобразовательная школа №11
городского округа город Нефтекамск Республики Башкортостан

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДАЮ
на заседании ШМО руководитель ШМО учителей родных языков и литературы и ОДНК НР ____________________ /И.Ф. Валиева/ Протокол №1 от 30.08. 2024г.	Заместитель директора по учебной работе МОАУ СОШ №11 ____________________ /Р.Р.Ямалтдинова / Протокол МС №1 от 30.08.2024г.	Директора МОАУ СОШ №11 ____________________ /И.Г. Аллаяров/ Приказ №576 от 30.08.2024г.

ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН
ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ

Сертификат: 00E04301A6D9BD4262D6EC61772058B4B2
Владелец: Аллаяров Илдар Габидович
Действителен: с 19.06.2024 до 12.09.2025

КОНТРОЛЬНО-ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА

по учебному предмету «Родной язык (башкирский)»

для обучающихся 9 класса

г.Нефтекамск, 2024

Аңлатма яҙыу

Туған(башҡорт) теленән контроль диктант яҙыу.

Диктант яҙыу текстары дәрестә үтелгән грамматик һәм лексик темалар менән бәйле алына.

Контроль эшенең йөкмәткеһе һәм структураһы түбәндәге документтарға таянып төҙөлдө:

1. "Рәсәй Федерацияһында Мәғариф тураһында" Федераль законы №273-ФЗ, 29.12.2012й.

2. Нефтекама ҡалаһы 11-се мәктәптең муниципаль дөйөм автономия белем биреү учреждениеһының уҡыу планы.

3. “Рәсәй Федерацияһы халыҡтары телдәре тураһында” законы (№1807, 25.10.1991й.).

4.“Башҡортостан республикаһы халыҡтары телдәре тураһында ” БР Законы (216 –З, 15.02.1999 й.)

5. Төп дөйөм белем биреүҙең төп белем биреү программаһы.

6. Дөйөм белем биреү ойошмаларында уҡытыу рус телендә алып барылған 5-9 кластар өсөн (башҡорт теле һәм әҙәбиәте) уҡыу предметы буйынса дөйөм белем биреү өлгө программаһы.

7. Рәсәй Федерацияһы халыҡтарының туған телдәрен уҡытыу концепцияһы.

8. Башҡортостан Республикаһы Мәғариф һәм фән министрлығы коллегияһы ҡарары 29.08. 2024 йыл.

Контроль эшенең структураһы һәм үтәлеү вакыты

Тикшереү эше 1 өлөштән тора.

Контроль эште башҡарыу өсөн 35 минут бирелә.

Өҫтәлмә материалдар һәм күргәҙмәлек ҡулланылмай.

9 **класс уҡыусыларының башҡорт теле һәм әҙәбиәте буйынса белемдәрен, белеүҙәрен һәм күнекмәләрен баһалау нормалары**

Диктанттарҙы баһалау

Уҡытыусы башта тексты уҡып сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй.

Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә. Уҡытыусыға ярҙам итеү маҡсатында йыйынтыҡ авторҙары текстар аҙағында грамматик эш төрҙәре тәҡдим иттеләр.

Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк. Уҡытыусы тексты икенсе тапҡыр тулы килеш уҡып сыҡҡас та, грамматик эш тәҡдим ителергә тейеш.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;

2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;

3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;

4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына *аша).*

Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;

2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;

3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;

4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар.

Диктант бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Хаталар һаны 15 орфографик хатанан да артып китһә, «1» билдәһе ҡуйыу уҡытыусы ҡарамағында.

Әгәр контроль диктанттан һуң өҫтәмә грамматик, орфографик, лексик эштәр тәҡдим ителһә, уларҙың һәр береһе айырым баһалана.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«2» билдәһе бер эш тә дөрөҫ эшләнмәгәндә ҡуйыла.

Инеш контроль диктанты.

Һалҡын көҙ.

Ҡыш яҡынлашыуы һиҙелә.Күкте ҡара болот ҡаплпған. Тәүлек буйына ямғыр яуғайны, хәҙер урамдан үтерлек тә түгул. Һыуыҡ ел иҫә.

Ағастарҙың япраҡтары ҡойолған, улар яп- яланғас ҡалған. Ҡоштар күптән инде йылы яҡҡа китеп бөткән.

Тиҙҙән ҡыш та етер. Ҡар яуыр, йылғалар туңыр.

Йыллыҡ контроль диктанты.

Башҡорт халыҡ ижады.

Әкиәт, легенда, йыр, мәҡәл, йомаҡ… Улар ҡасандыр хыялға бай, телгә оҫта кешеләр тарафынан ижад ителгән һәм телдән телгә, урындан урынға, быуынан быуынға күсеп, беҙҙең көндәргә килеп еткән.

Халыҡ ижады тормоштоң бөтә яҡтарына ла ҡағыла. Унда халыҡ үҙ башынан үткәнен хәлдәрҙе лә, бөгөнгөһөн дә, яҡты киләсәк тураһындағы хыял һәм өмөттәрен дә сағылдыра.

Тыуған ереңде, ғәзиз илеңде, үҙ халҡыңды яратаһың икән, һин ошо ер, оло ил хаҡында халҡың сығарған ижадты өйрәнергә, яратырға, ишәйтергә, киләсәк быуынға еткерергә бурыслыһың.